

Republika Hrvatska – Zaključna izjava nakon posjeta Misije MMF-a Republici Hrvatskoj 2016. u vezi s člankom IV. Statuta MMF-a

10. svibnja 2016.

U Zaključnoj izjavi navode se preliminarni nalazi članova Misije MMF-a na kraju njihova službenog posjeta ("misije") nekoj zemlji, najčešće članici MMF-a. Misije se provode u sklopu redovitih (obično godišnjih) konzultacija na temelju članka IV. Statuta MMF-a, u kontekstu zahtjeva za korištenjem sredstava MMF-a (posudbom od MMF-a), kao dio rasprava o programima koje stručnjaci MMF-a prate ili kao dio drugih oblika praćenja gospodarskih kretanja od strane stručnjaka MMF-a.

Hrvatske vlasti pristale su na objavu ove Izjave. U ovoj se Izjavi izražavaju stajališta članova Misije MMF-a koja nisu nužno i stajališta Izvršnog odbora MMF-a. Na osnovi preliminarnih nalaza ove Misije, stručnjaci MMF-a pripremit će izvješće koje će, nakon što ga odobri uprava, biti predstavljeno Izvršnom odboru MMF-a radi rasprave i donošenja odluka.

Od kraja 2014. hrvatsko se gospodarstvo postupno oporavlja od šestogodišnje recesije, ponajviše zahvaljujući snažnom izvozu, turizmu i rastu povjerenja potrošača. Predviđa se nastavak umjerenog rasta u srednjem roku – realni rast od približno 2 posto godišnje. Provođenje fiskalne konsolidacije na način da bude poticajna za rast pomoglo bi smanjenju ranjivosti. Potrebne su i ambiciozne strukturne reforme usmjerene na poboljšanje učinkovitosti javnog sektora, lakoće poslovanja i konkurentnosti. Time bi se pomoglo povećanje razina dohodaka prema prosječnoj razini u EU-u te smanjenje vrlo visoke nezaposlenosti. Najavljeni nacionalni program reformi ohrabruje, ali ostvarenje njegovih ciljeva zahtijeva odlučnu provedbu konkretnih mjera.

Recentna gospodarska kretanja i izgledi

1. Oporavak je tijekom 2015. dobio na zamahu i zabilježen je realni rast od 1,6 posto, unatoč usporavanju u četvrtom tromjesečju. Pristupanje EU-u i solidan rast u zemljama trgovinskim partnerima pridonijeli su snažnom izvozu. Turizam je u porastu i privatna potrošnja se počela oporavljati, zahvaljujući poboljšanju povjerenja i raspoloživog dohotka uzrokovanog povećanjem pragova razreda za obračun poreza na dohodak i niskim cijenama energije. Članovi Misije predviđaju daljnje jačanje rasta do približno 1,9 posto u 2016., potpomognuto snažnim izvozom roba i usluga te nastavkom rasta privatne potrošnje. Očekuje se i povećanje investicija, potaknuto sveukupnim poboljšanjem gospodarskih uvjeta i boljom apsorpcijom sredstava iz strukturnih i investicijskih fondova EU-a, kao i postupno okončanje procesa razduživanja. Stoga se predviđa da će se gospodarski rast u srednjoročnom razdoblju

stabilizirati na približno 2 – 2¼ posto. Predviđa se da će inflacija u 2016. ponovno poprimiti pozitivne vrijednosti i da će u srednjoročnom razdoblju ostati niska.

2. Višak na tekućem računu platne bilance dodatno se povećao u 2015., a inozemni dug i dalje je visok. Na tekućem računu zabilježen je rekordan višak (5,2 posto BDP-a), koji se djelomično može pripisati jednokratnom trošku banaka u stranom vlasništvu povezanom uz konverziju kredita vezanih uz švicarski franak (oko 2 posto BDP-a). Predviđa se da će u srednjoročnom razdoblju izvoz nastaviti snažno rasti, ali i da će se tempo njegovog rasta usporiti kako se koristi od pristupanja EU-u budu stabilizirale, dok se za uvoz predviđa da će se postupno povećavati, u skladu s nastavkom oporavka potrošnje i investicija. Kao rezultat toga, višak na tekućem računu platne bilance postupno će se smanjivati i krajem srednjoročnog razdoblja prijeći će u umjeren manjak. Inozemni dug smanjio se na približno 104 posto BDP-a u 2015. i očekuje se da će se u srednjoročnom razdoblju smanjivati i dalje kako se proces razduživanja i fiskalne konsolidacije bude nastavljaao.

3. I nadalje pretežu negativni rizici. Postojano niske cijene energije nastavile bi povoljno djelovati na troškove proizvodnje i kupovnu moć, dok bi ubrzana provedba reformi mogla dodatno poduprijeti rast i konkurentnost, smanjiti ranjivosti i osloboditi velik neiskorišten potencijal gospodarstva. Međutim, postoje znatni negativni rizici, koji uključuju usporavanje inozemne potražnje zbog i nadalje neizvjesnih gospodarskih izgleda EU-a, normalizaciju globalnih monetarnih uvjeta, zbog koje bi se mogli povećati troškovi financiranja znatnih potreba javnog sektora, i poremećaje na graničnim područjima vezane uz izbjegličku krizu. Nadalje, političko stanje u zemlji još uvijek je zahtjevno, što bi moglo nepovoljno utjecati na provedbu reformi i okružje za kreiranje gospodarske politike. Kako bi se ublažili ti rizici bilo bi važno finalizirati i objaviti preostale pojedinosti nacionalnog programa reformi, pridržavati se proračunskog postupka navedenog u *Zakonu o izvršavanju Državnog proračuna* i *Zakonu o fiskalnoj odgovornosti* i sačuvati neovisnost središnje banke u skladu sa *Statutom Europskog sustava središnjih banaka*.

Fiskalna politika

4. Smanjenje manjka proračuna opće države u 2015. bilo je veće od očekivanog. Ukupan manjak procjenjuje se na 3,2 posto BDP-a, u usporedbi s 5,5 posto u 2014. To je rezultat cikličkog povećanja prihoda, određenih konsolidacijskih napora i znatnog smanjenja investicija opće države. Na strani prihoda konsolidacijski naponi uključivali su povećanje trošarina na gorivo i duhan, cjelogodišnji učinak povećanja doprinosa za zdravstveno osiguranje iz 2014. te poboljšanje učinkovitosti rada porezne uprave. Na strani rashoda naponi su uključivali mjere za ograničavanje rasta mase plaća (uglavnom dodataka za radni staž) i subvencija jer neke subvencije za poljoprivredu sada izravno isplaćuje Europski fond za garancije u poljoprivredi. Nadalje,

preliminarni podaci upućuju na jednokratno smanjenje investicija javnih poduzeća od približno 0,8 posto BDP-a, što bi se moglo pripisati neizvršenju investicija tijekom mandata tehničke vlade u četvrtom tromjesečju. Kada budu raspoloživi konačni financijski izvještaji ta bi se procjena vezana uz investicije mogla revidirati naviše, uz moguće posljedice za veličinu manjka u 2015., ovisno o načinu njihovog financiranja.

5. Proračun za 2016. cilja manjak od 2,6 posto BDP-a. Ovo daljnje smanjenje manjka zasniva se na kombinaciji cikličkog povećanja prihoda i zamrzavanja cjelokupnih "nacionalno-financiranih" rashoda, odnosno rashoda koji se ne financiraju sredstvima EU-a. Postoji rizik da će javne investicije u ovoj godini biti veće, posebno s obzirom na priopćeno prošlogodišnje smanjenje investicija javnih poduzeća. Ovaj bi rizik mogao rezultirati nešto višim manjkom od oko 2,8 posto BDP-a. Hrvatske su vlasti naglasile da će pažljivo nadzirati i kontrolirati sve stavke rashoda te da će po potrebi poduzeti kompenzirajuće mjere kako bi se osiguralo ostvarenje proračunskog cilja. Ubrzanje provedbe reformi, uključujući i one u zdravstvenom sektoru, koji je opterećen velikim dospelim nenaplaćenim potraživanjima i neučinkovitošću, pridonijelo bi bržem smanjenju manjka i poboljšalo kvalitetu fiskalne konsolidacije, koja je trenutačno usredotočena na sveobuhvatno zamrzavanje rashoda.

6. Nacionalnim planom reformi namjerava se ostvariti daljnja trajna i ambiciozna fiskalna konsolidacija u srednjoročnom razdoblju, što uključuje smanjenje poreza i rashoda. Hrvatske vlasti odlučne su u tome da ostvare planirane reforme. Međutim, s obzirom na razne negativne rizike, članovi Misije predviđaju nešto sporiji tempo smanjenja rashoda, a time i fiskalne konsolidacije, u odnosu na nacionalni plan. Stoga bi bilo važno voditi računa o tome da svako smanjenje poreza prate druge reforme kojima bi se stvorio fiskalni prostor za ta smanjenja. Također bi bilo korisno finalizirati preostale pojedini planiranih reformi, kako bi se poboljšala učinkovitost, rast i jednakost. Osobito se naglašava sljedeće:

- Plan za efikasnije usmjeravanje socijalnih davanja i reformu zdravstvenog sektora u suradnji sa Svjetskom bankom pridonio bi smanjenju visokih troškova tih davanja, a poboljšao bi učinkovitost i jednakost. Stoga bi bilo važno nastaviti s najavljenim reformama u zdravstvenom sektoru i nadograđivati ih te ubrzati provedbu koncepta dobivanja svih usluga na jednom mjestu (*one-stop shop*) za brojna druga davanja kako bi se izbjeglo dupliciranje, povećavajući pritom provjere imovinskog stanja radi boljeg usmjeravanja naknada.
- Članovi Misije podržavaju ograničavanje velike mase plaća i plan da se dio naknade veže uz rezultate rada kako bi se poboljšali poticaji za povećanje učinkovitosti i kvalitete javnih usluga.
- Članovi Misije također podržavaju plan uvođenja suvremenog poreza na nekretnine koji bi se uvodio u odgovarajućim fazama i počivao na

postojećem sustavu komunalnih naknada. Uspjeh uvođenja kasnijih faza zahtijevao bi pravodobnu provedbu potrebnih pripremnih radnji kao što je modernizacija zemljišnih knjiga i katastra. K tome, važno je da sva porezna izuzeća budu iznimno ograničena kako bi se olakšalo uvođenje niske stope i ostvarivanje dostatnih prihoda.

- Članovi Misije podržavaju namjeru poboljšanja apsorpcije sredstava iz strukturnih i investicijskih fondova EU-a, što bi pridonijelo rastu i imalo relativno blag fiskalni učinak.
- Bilo bi poželjno ojačati nadzor i kontrolu nad javnim rashodima te uspostaviti plan za slučaj nepredviđenih okolnosti radi zaštite od fiskalnih odstupanja ako se realiziraju negativni rizici.

Monetarna politika i bankovni sektor

7. U postojećim okolnostima, s obzirom na visoku euroiziranost, nema održive alternative kvazi-vezanom tečaju kune prema euru. Članovi Misije potiču hrvatske vlasti da nastave ublaživati snažne fluktuacije tečaja i ubrzaju provođenje strukturnih reformi kako bi se poboljšala konkurentnost. Također bi bilo korisno iskoristiti prednost snažne platnobilančne pozicije za daljnje jačanje međunarodnih pričuva.

8. Članovi Misije potiču HNB da nastavi provoditi akomodativnu monetarnu politiku u granicama određenima tečajnim režimom i ciljevima financijske stabilnosti. Obilna je likvidnost osigurana, između ostaloga i nedavno uvedenim strukturnim repo operacijama s dospijućem od četiri godine koje su pomogle osigurati stabilno dugoročno financiranje u kunama. Raspoloživost takvog financiranja trebala bi potpomoći postupno smanjivanje visoke euroiziranosti i povećati prijenos monetarne politike.

9. Bankovni je sektor ostao snažan unatoč otežanim gospodarskim uvjetima koji su prevladavali tijekom dugog recesijskog razdoblja. Kako bi se takvo stanje održalo treba nastaviti s konzervativnim bonitetnim politikama i pomnim nadzorom. Sustav je, u prosjeku, likvidan i dobro kapitaliziran. Banke su ostale profitabilne u posljednjim godinama, osim u 2015. zbog troškova uzrokovanih konverzijom kredita vezanih uz švicarski franak. Prema viđenju članova Misije takvo linearno spašavanje dužnika bez ikakvih socijalnih kriterija trebalo se izbjeći budući da isto povećava rizik moralnog hazarda. Čini se da se udio neprihodonosnih plasmana u ukupnim plasmanima stabilizirao, ali je i nadalje visok (16,6 posto). Ipak, neprihodonosni plasmani u znatnoj su mjeri pokriveni rezervacijama (56,6 posto). Najnovije neslužbene informacije pokazuju da bi neke banke mogle biti spremnije više pozajmljivati s poboljšanjem izgleda za nefinancijska poduzeća i stanovništvo. U 2015., jedna je mala, ali regionalno važna banka, započela postupak sanacije u skladu s Direktivom o oporavku i sanaciji kreditnih institucija EU-a.

Strukturne reforme

10. Ambiciozne strukturne reforme i nadalje su ključne za povećanje potencijalnog rasta hrvatskog gospodarstva. Pokazatelji poslovnog okružja upućuju na znatan prostor za poboljšanja. Stoga, članovi Misije potiču hrvatske vlasti da smanje birokratske prepreke poslovanju, poboljšaju transparentnost i predvidljivost politike, unaprijede pravosudne postupke i povećaju antikorupcijske napore.

11. Visoka stopa nezaposlenosti i niska stopa participacije radne snage naglašavaju potrebu za daljnjim reformama na tržištu rada i u sustavima naknada. Bilo bi važno smanjiti restriktivnost propisa o privremenom radu, isplati otpremnina te o zapošljavanju i smanjenu broja zaposlenika kako bi se potaklo stvaranje radnih mjesta. U tom bi pogledu pomoglo i stvaranje fiskalnog prostora za smanjenje visokog poreznog opterećenja rada. Bolje usmjeravanje naknada za nezaposlene i branitelje i provedba planiranih mirovinskih reformi pridonijeli bi povećanju stope participacije.

12. Odlučan napor za poboljšanje upravljanja u javnom sektoru i ubrzavanje planirane privatizacije na transparentan i pravedan način pridonio bi poboljšanju efikasnosti gospodarstva i ujedno ubrzao dinamiku smanjenja velikog javnog duga.

13. Važno je da planovi za smanjenje velikog broja i višestrukih razina tijela državne uprave budu ambiciozni u skladu s Vladinim inicijalnim najavama. Time bi se olakšalo smanjenje velikog fiskalnog troška i znatne birokracije te poboljšala regionalna jednakost i kvaliteta pružanja javnih usluga.

*****

Misija Međunarodnoga monetarnog fonda (MMF), na čelu s Khaledom Sakrom, bila je od 27. travnja do 10. svibnja 2016. u posjetu Zagrebu. Članovi Misije susreli su se s predsjednikom Vlade Oreškovićem, potpredsjednikom Vlade Petrovom, ministrom financija Marićem, ministricom socijalne politike i mladih Juretić, ministrom zdravlja Nakićem, ministrom turizma Klimanom, guvernerom HNB-a Vujčićem, predsjednikom Povjerenstva za fiskalnu politiku i saborskog Odbora za financije i državni proračun Marićem, te s drugim dužnosnicima i predstavnicima poslovne zajednice, sindikata i akademske zajednice.

Zahvaljujemo predstavnicima hrvatskih vlasti i drugim sugovornicima na izvanrednoj suradnji i konstruktivnim razgovorima.

MMF-ov SEKTOR ZA KOMUNIKACIJE

Odnosi s medijima

E-mail adresa: media@imf.org

Telefon: 202-623-7100